

A tall, lattice-structured metal tower for a high-voltage power line, with multiple cross-arms and insulators. The tower is centered in the frame, and several power lines extend from it towards the top right corner. The background is a clear, light blue sky.

ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ

**ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ПРОГРАМАТА ЗА УСОГЛАСЕНОСТ НА
АД МЕПСО-СКОПЈЕ ВО ОДНОС НА ОБВРСКИТЕ КОИ ПРОИЗЛЕГУВААТ ОД
СОПСТВЕНИЧКОТО РАЗДВОЈУВАЊЕ
ЗА 2022 ГОДИНА**

Јануари 2023

© 2023 МЕПСО АД – Скопје

Освен ако не е поинаку наведено, овој Извештај и податоците дадени во него се сопственост на МЕПСО АД - Скопје. Податоците дадени во Извештајот претставуваат информации од јавен карактер и истите се од информативна природа и не може да се користат за други цели.

Извештајот е подготвен од **Александар Чеботарев**,
Службеник за усогласеност на АД МЕПСО – chebotarev@mepso.com.mk.

Наодите, ставовите и заклучоците се ексклузивно право на авторот и не задолжително ги изразуваат ставовите на МЕПСО АД – Скопје.

СОДРЖИНА:

1	Основ за изработка на извештајот	4
1.1	Закон за енергетика.....	4
1.2	Статут на АД МЕПСО.....	4
1.3	Програма за усогласеност на АД МЕПСО – Скопје.....	5
1.4	Правилник за работењето на Службеникот за усогласеност	5
1.5	Именување на Службеник за усогласеност на АД МЕПСО	5
1.6	Начин на следење на спроведувањето на Програмата и изработка на извештајот	5
2	Сопственичко раздвојување на Операторот на електропреносниот систем.....	6
2.1	Сопственичко раздвојување на МЕМО ДООЕЛ.....	6
3	Примена на Програмата за усогласеност	8
3.1	Независност на Управен одбор и Надзорен одбор на АД МЕПСО – Скопје	8
3.2	Следење на работата на Надзорниот Одбор.....	9
3.3	Овозможување на транспарентен, објективен и недискриминаторен однос кон корисници на електропреносниот систем од страна на АД МЕПСО Скопје	10
3.4	Следење на работата на службата за приклучоци.....	10
3.5	Координација и соработка со други оператори на електропреносни системи и учество во работата на регионални и меѓународни организации.	12
3.6	Следење на работата на Управниот Одбор	13
3.7	Енергетска криза – состојби и мерки.....	15
3.8	Соработка со Службата за Оперативен контролинг, план и анализа и Службата за внатрешна ревизија	17
3.8.1	Соработка со Службата за оперативен контролинг, план и анализа.....	17
3.8.2	Соработка со Службата за стратешко планирање и развојни анализи	19
4	Начин на следење на Програмата за усогласеност, препораки и мерки за идно постапување	20
4.1	Едукација и обука на вработените од страна на Службеникот за усогласеност	20
4.2	Комуникациски канали	20
4.3	Оценки, наоди и препораки	21
5	Заклучоци за Извештајот за 2022 година	23
5.1	Спроведување на мерките со кои се спречува дискриминација и нетранспарентност	23
5.2	Почитување на правилата за однесување од страна на вработените.....	23
5.3	Начин на следење на Програмата и известување	23

1 Основ за изработка на извештајот

Состојбата во АД МЕПСО, како и во целиот енергетскиот сектор во Република Северна Македонија во текот на 2022 година беше исклучително сложена. Повеќе причини доведоа до ваквата состојба, почнувајќи од јули 2021 година па до денес. Цената на електричната енергија на европските берзи неочекувано и енормно се зголеми што неповолно влијае како на работењето на АД МЕПСО така и на останатите чинители на енергетскиот сектор во државата.

Поради недоволното производство на електрична енергија од домашните производители, како и поради неочекуваниот пораст на цената на електричната енергија, дел од снабдувачите континуирано ја намалуваа испораката на ЕЕ за своите потрошувачи, односно ја намалуваа набавката на електрична енергија од отворениот пазар и ја користеа балансната енергија на АД МЕПСО за снабдување на своите потрошувачи. Ова предизвика драстично зголемување на трошоците на АД МЕПСО кон европскиот електроенергетски систем.

До зголемување на трошоците на АД МЕПСО доведе и обврската за набавка на електрична енергија за покривање на загубите во преносната мрежа и системски услуги кои се реализираат со повеќекратно зголемени цени на електричната енергија.

Во таа насока, раководството на АД МЕСПО беше доследно во спроведувањето на насоките и препораките од Владата на Република Северна Македонија.

Овој извештај претставува краток преглед на активностите и работењето на Службеникот за усогласеност при АД МЕПСО во следењето на спроведувањето на Програмата за усогласеност на АД МЕПСО – Скопје во однос на обврските кои произлегуваат од сопственичкото раздвојување (во понатамошниот текст – Програма за усогласеност). Од друга страна овој Документ претставува израз на посветеноста на АД МЕПСО – Скопје кон реализирање на своите активности на независен, транспарентен, недискриминаторен и објективен начин.

Основ за изработка и објавување на овој Извештај произлегува од одредбите на Законот за енергетика, Статутот на операторот на електропреносниот систем на Република Северна Македонија, Акционерско Друштво за пренос на електрична енергија и управување со електроенергетскиот систем, во државна сопственост, Скопје (во понатамошниот текст - Статут на АД МЕПСО), Програмата за усогласеност на АД МЕПСО Скопје и Правилникот за работењето, овластувањата, правата и обврските на Службеникот за усогласеност (во понатамошниот текст – Правилник за работењето).

1.1 Закон за енергетика

Законот за енергетика (“Службен весник на РМ” бр.96/18) во членот 73 го обврзува Операторот на електропреносниот систем, независно од организационата форма, да донесе Програма за усогласеност со која се утврдуваат мерките кои треба да придонесат да се оневозможи дискриминација на корисниците на електропреносниот систем, да се утврдат обврските на вработените во спроведувањето на Програмата и да се утврди начинот на следење на спроведувањето на истата.

Во членот 74 став 2 од Законот за енергетика, пропишано е назначување на Службеник за усогласеност, како лице одговорно за следење на спроведувањето на Програмата.

Ставот 8 алинеја 1 од истиот член го обврзува Службеникот за усогласеност да го следи спроведувањето на Програмата и да подготвува Годишен извештај за превземените мерки за нејзино спроведување, кој го доставува до Регулаторна Комисија за Енергетика и Водни Услуги на Република Северна Македонија.

1.2 Статут на АД МЕПСО

Членот 35-а од Статутот на АД МЕПСО го пропишува именувањето на Службеникот за усогласеност од страна на Надзорниот Одбор, по претходна согласност од Регулаторна комисија за енергетика.

Согласно членот 35-г став 1 алинеја 1, Службеникот за усогласеност е должен да го следи спроведувањето на Програмата за усогласеност и да изработува Годишен извештај кој го доставува до Регулаторна комисија за енергетика.

1.3 Програма за усогласеност на АД МЕПСО – Скопје

Врз основа на член 73 од Законот за енергетика, а во согласност со член 19 од Статутот на АД МЕПСО - Скопје, Управниот одбор на АД МЕПСО, по одобрување од Регулаторната комисија за енергетика, донесе Програма за усогласеност на АД МЕПСО - Скопје во однос на обврските кои произлегуваат од сопственичкото раздвојување.

Во членот 5 став 2 алинеја 1 од Програмата за усогласеност е нотирана обврската на Службеникот за усогласеност за следење на спроведувањето на Програмата и изработка на годишен Извештај за нејзино спроведување, кој го доставува до Регулаторна комисија за енергетика.

1.4 Правилник за работењето на Службеникот за усогласеност

Врз основа на член 74 од Законот за енергетика и член 35-д од Статутот на АД МЕПСО, а постапувајќи по Решението за одобрување на условите со кои се уредува мандатот и условите за вработување на Службеникот за усогласеност на Регулаторна комисија за енергетика, Управниот одбор на АД МЕПСО - Скопје донесе Правилник за работењето, овластувањата, правата и обврските на Службеникот за усогласеност.

Членот 8 став 1 од Правилникот ја пропишува обврската на Службеникот за усогласеност за доставување на годишни извештаи. Во ставот 3 од истиот член е дадена и листа на потребни информации кои треба да ги содржи Извештајот. Истотака, во член 6 од Правилникот е даден и делокругот на работењето на Службеникот за усогласеност.

1.5 Именување на Службеник за усогласеност на АД МЕПСО

Со Одлука на Надзорниот Одбор на АД МЕПСО бр.02-9300/4 од 13 Декември 2018 година, а врз основа на спроведениот конкурс за именување на Службеник за усогласеност бр.02-8935 од 28 Ноември 2018 година, се именува Александар Чеботарев за Службеник за усогласеност на АД МЕПСО.

Со одлука бр.03-2386/2 од 17.12.2018 година, Регулаторна комисија за енергетика донесува Решение за одобрување на назначувањето на Службеник за усогласеност на АД МЕПСО Скопје. Претходно, со Решение бр.02-1709/1 од 31 Август 2018, Регулаторна комисија за енергетика ги одобри условите со кои се уредува мандатот и условите за вработување на Службеникот за усогласеност.

1.6 Начин на следење на спроведувањето на Програмата и изработка на извештајот

Службеникот за усогласеност ја следи реализацијата на Програмата и го подготвува годишниот извештај од аспект на: независност, транспарентност, објективност и непристрасност во работењето на АД МЕПСО – Скопје; оневозможување на дискриминација на корисниците на електропреносниот систем по било кој основ; доверливост на деловните податоци на корисниците на електропреносниот систем; координација и соработка на АД МЕПСО - Скопје со други оператори на електроенергетски системи, размена на податоци со операторите на други електропреносни системи и учество во работата на регионални и меѓународни организации; едукација и информирање на Управниот одбор на АД МЕПСО - Скопје и Надзорниот одбор на АД МЕПСО - Скопје и вработените на АД МЕПСО - Скопје во врска со постапување во согласност со начелата за независност, транспарентност и непристрасност.

АД МЕПСО - Скопје е должен на Службеникот за усогласеност да му ги даде на увид сите податоци и информации потребни за остварување на неговите овластувања и по негово барање, да му овозможи пристап до сите простории во кои ја врши својата дејност.

2 Сопственичко раздвојување на Операторот на електропреносниот систем

АД МЕПСО - Скопје е Друштво кое врши дејност пренос на електрична енергија и управува со електропреносниот систем во Република Северна Македонија. АД МЕПСО - Скопје од 14.11.2005 година е носител на Лиценца за вршење на енергетската дејност пренос на електрична енергија со евидентен број ЕЕ - 01.02.1/05/2/17, која е со рок на важност до 14.11.2040 година.

Врз основа на барањето за сертификација на операторот на системот за пренос на електрична енергија, доставено од АД МЕПСО до Регулаторна комисија за енергетика бр.12-2259/1 од 27.11.2018 година, Регулаторна комисија за енергетика донесе Одлука за сертификација и назначување на оператор на електропреносниот систем на Република Северна Македонија бр.02-2851/1 од 15.08.2019 година.

2.1 Сопственичко раздвојување на МЕМО ДООЕЛ

Согласно Законот за енергетика АД МЕПСО - Скопје како носител на лиценца за пренос на електрична енергија не може да има лиценци и да биде вклучено во вршење на дејностите производство, дистрибуција, трговија и снабдување со електрична енергија и не може да има лиценца за организирање и управување со пазарот на електрична енергија. Имајќи го ова во предвид АД МЕПСО - Скопје основа и е сопственик на друштвото Македонски оператор на пазар на електрична енергија - МЕМО ДООЕЛ Скопје, запишано во Централен Регистар на 8 октомври 2018.

Друштвото со ограничена одговорност основано од едно лице, Национален оператор на пазар на електрична енергија - МЕМО ДООЕЛ-Скопје, е основано согласно Член 88 од Законот за енергетика и од 25.09.2019 година е носител на лиценца за вршење енергетска дејност Организирање и управување на пазарот на електрична енергија согласно Одлука за издавање на лиценца за вршење на енергетска дејност организирање и управување на пазарот на електрична енергија од Регулаторната комисија за енергетика и водни услуги на РСМ УП1 бр. 12-15/19 од 25.09.2019 година.

Согласно Одлуката за назначување на операторот на пазар на електрична енергија за оператор на организираниот пазар на електрична енергија донесена од страна на Владата на Република Северна Македонија на седницата одржана на 9 септември 2020 година, Националниот оператор на пазар на електрична енергија - МЕМО ДООЕЛ Скопје е назначен да го воспостави и води организираниот пазар на електрична енергија на територија на Република Северна Македонија. За таа цел Регулаторната Комисија за енергетика и водни услуги на РСМ издаде нова Одлука за изменување на Одлука за издавање на лиценца за вршење на енергетска дејност организирање и управување на пазарот на електрична енергија УП1 бр.12-15/19 од 31.10.2022 година.

Службеникот за усогласеност во текот на целата година го следеше воведувањето и спроведувањето на функционалната независност на двата субјекти. За таа цел Службеникот присуствуваше на состаноците на Управниот одбор во својство на Собир на содружници на МЕМЕО ДООЕЛ. Во 2022 година се одржани 6 состаноци.

Управниот Одбор на АД МЕПСО во својство на Собир на содружници на МЕМО ДООЕЛ ги разгледуваше и донесе следните одлуки:

Управниот Одбор на АД МЕПСО во својство на Собир на содружници на МЕМО ДООЕЛ го разгледа и усвои Годишниот финансиски извештај на Националниот оператор на пазар на електрична енергија - МЕМО ДООЕЛ Скопје за 2021 година, заверен со арх.бр.02-991 од 17.02.2021 година.

Вкупните приходи на МЕМО ДООЕЛ – Скопје за 2020 година изнесуваат 2.680.623.239,00 денари. Приходите за регулираната дејност за организирање и управување со пазарот на електрична енергија, врз основа на тарифата одобрена од Регулаторна комисија за енергетика и водни услуги, која изнесува 0,0080 денари/kWh за периодот Јули 2021 – Јуни 2022 година, за 2021 година изнесуваат 61.304.986,00 денари односно 2.29 % од вкупните приходи. Приходите од продажба на електрична енергија од повластените производители изнесуваат 2.565.819.095,00 денари односно 95.72% од вкупните приходи. Приходите од дебалансот кои служат за исплата на повластените производители на електрична енергија изнесуваат 52.691.293,00 денари односно 1.97% од вкупните приходи. Финансиските приходи во 2021 година изнесуваат 807.865,00 денари.

Вкупните расходи изнесуваат 2.660.789.567,00 денари од кој оперативните расходи изнесуваат 34.054.324,00 денари, трошоците за набавка на електрична енергија од повластените производители и трошоците за дебаланс изнесуваат 2.617.821.967,00 ден. Амортизацијата на основните средства за 2021 година изнесува 8.911.220,00 денари.

Во 2021 година остварен е позитивен финансиски резултат-добивка од редовното работење во износ од 19.833.672,00 денари.

Управниот Одбор на АД МЕПСО во својство на Собир на содружници на МЕМО ДООЕЛ ги разгледа и усвои Годишната сметка на МЕМО ДООЕЛ за претходната деловна година (доставено со арх.бр.02-991 од 17.02.2021) како и Годишниот извештај за работењето на МЕМО ДООЕЛ за претходната деловна година (доставено со арх.бр.02-991 од 17.02.2022).

Управниот Одбор на АД МЕПСО во својство на Собир на содружници на МЕМО ДООЕЛ ја разгледа и усвои Одлуката за распределување на добивката по годишната сметка за 2020 година на МЕМО ДООЕЛ, заверена под арх.бр.02-991 од 17.02.2021 година, и тоа со следната намена:

- Добивка пред оданочување	19.833.672,00	денари
- Данок од добивка	1.153.515,00	денари
- Добивка по оданочување	18.680.157,00	денари
- Задолжителна општа резерва 5% од нето добивката	934.008,00	денари
- Реинвестирање на добивка	171.746.149,00	денари

Управниот Одбор на АД МЕПСО во својство на Собир на содружници на МЕМО ДООЕЛ ја разгледа и усвои Одлуката за одобрување на План и Програма за работа за 2023 година на МЕМО ДООЕЛ, заверена под арх.бр.02-6950 од 19.12.2022 година.

Согласно Член 19 од Изјавата за основање на МЕМО ДООЕЛ Скопје, кој гласи: *“Меѓусебните односи во врска со вршење меѓусебни работи помеѓу Друштвото и Основачот ќе се уредат со посебни договори”*, АД МЕПСО Скопје и МЕМО ДООЕЛ Скопје на 10.10.2019 година потпишаа Договор за деловна соработка со кој се уредуваат меѓусебните права и обврски.

Со Одлука на Управниот Одбор на АД МЕПСО бр.02-3470/6-1 од 07.05.2020 година, преку анекс на Договорот за соработка, уредени се начините на плаќање на обврските по основ на платени фактури за потрошена електрична енергија, потрошена вода и за собирање, транспорт и третман на отпад, кои се однесуваат на деловната зграда на АД МЕПСО, преку префактурирање на МЕМО ДООЕЛ на начин што секоја платена фактура ќе се дели со бројот на вработени, а потоа тој износ ќе се помножи со вкупниот број на вработени на МЕМО ДООЕЛ. Истотака, ќе се изврши префактурирање на МЕМО ДООЕЛ само за сметките за мобилна и фиксна телефонија за броевите кои ги користи МЕМО ДООЕЛ.

Управниот Одбор на АД МЕПСО во својство на Собир на содружници на МЕМО ДООЕЛ го одобри склучувањето на Договор за закуп со непосредна спогодба меѓу МЕМО ДООЕЛ (како

Закупец) и АД МЕПСО (како Закуподавач), доставен под арх.бр.02-4984 од 05.08.2020 година. Истиот е склучен на ден 21.09.2020. Предмет на овој Договор за закуп е издавање на недвижен имот – деловни простории од 350 м² (по спецификација дадена во Договорот) во административната зграда на АД МЕПСО на К.П.9561/16 КО Центар. Висината на месечната закупнина изнесува 849,00 денари по м², или вкупно 297.150,00 денари месечно.

Овој Договор придонесува да се заврши процесот на обезбедување на функционалната независност на двата субјекти, и заедно со Договорот за меѓусебна деловна соработка го заокружуваат тој процес, со што е постигнат unbundling согласно одредбите и обврските кои произлегуваат од Законот за енергетика и Директивите на ЕУ.

3 Примена на Програмата за усогласеност

Основна цел на Програмата за усогласеност е да воспостави формална рамка која ќе обезбеди сите активности кои ги спроведува Операторот за пренос на електрична енергија како и однесувањето на сите вработени или лица ангажирани од страна на операторот, да бидат во согласност со начелата на транспарентност, недискриминација, независност и објективност.

Со програмата се дефинираат мерки кои треба да се превземаат заради оневозможување на дискриминација на корисниците на електропреносниот систем по било кој основ, се дефинираат обврските на вработените во реализацијата на Програмата и се утврдува начинот за следење на усогласеноста на работењето на Операторот на електропреносниот систем со обврските утврдени со Законот за енергетика и Програмата за усогласеност.

3.1 Независност на Управен одбор и Надзорен одбор на АД МЕПСО – Скопје

Независноста во работењето на Управниот и Надзорниот одбор на АД МЕПСО произлегуваат пред сè од структурната поставеност и сопственичкото раздвојување во однос на претходниот вертикално интегриран електроенергетски ситем.

Во член 72 став 2 од Законот за енергетика е утврдено дека, за да се обезбеди независност на операторот на електропреносниот ситем, исто лице или лица немаат право во исто време:

- директно или индиректно да учествуваат во управувањето и раководењето со друштво што врши некоја од дејностите производство и/или снабдување со електрична енергија и во исто време директно или индиректно да управуваат или остваруваат друго право во операторот на електропреносниот систем,
- директно или индиректно да учествуваат во управувањето и раководењето со операторот на електропреносниот систем и во исто време директно или индиректно да управуваат или остваруваат друго право во друштво што врши некоја од дејностите производство или снабдување со електрична енергија и
- да именуваат членови на орган на надзор, орган на управување на операторот на електропреносниот систем и во исто време директно или индиректно да управуваат или остваруваат друго право во друштво што врши некоја од дејностите производство и/или снабдување со електрична енергија.

Горенаведените ограничувања особено се однесуваат на користење на право на глас, избор и именување на членови на Управен одбор и Надзорен одбор на АД МЕПСО - Скопје или поседување на мнозински удел.

Согласно член 72 став 3 од Законот за енергетика, членовите на Управен и Надзорен одбор на АД МЕПСО-Скопје:

- во постапка за донесување на одлуки согласно закон, не смеат да бараат ниту да прифаќаат упатства или насоки од Владата или друг државен орган, освен во случаите утврдени во Законот за енергетика и

- не смеат да бидат избрани за членови на орган на надзор, односно на орган на управување на друштва коишто вршат производство, снабдување или трговија со електрична енергија или друштва коишто имаат можност за директно или индиректно влијание врз одлучувањето во тие друштва.

Заради спроведување на одредбите од Законот во однос на независноста на работењето на Управниот и Надзорниот Одбор, Службеникот за усогласеност во рамките на своите овластувања утврдени во Законот за енергетика, Статутот на АД МЕПСО и Правилникот за работењето, во текот на 2022 година континуирано ги следеше деловните активности на Надзорниот и Управниот Одбор на АД МЕПСО заради процена и утврдување на нивната независност при постапувањето, како и заради процена на ризикот од евентуална неусогласеност на нивните активности со важечките законски и подзаконски прописи.

3.2 Следење на работата на Надзорниот Одбор

Во рамките на следењето на работата на **Надзорниот одбор на АД МЕПСО**, Службеникот за усогласеност редовно учествуваше во неговата работа со давање на потребните информации на барање на членовите на НО, како и со свое учество во носењето на одлуките преку свои забелешки и сугестии.

Истотака, во текот на извештајниот период, од страна на Службеникот за усогласеност не е доставен официјален извештај до Надзорниот Одбор по основ на констатирани неправилности во спроведувањето на Програмата за усогласеност. Имено, согласно утврдената практика, Службеникот за усогласеност активно учествуваше во работата на сите седници на Надзорниот Одбор и сите забелешки и насоки во однос на работата на Управниот Одбор ги презентираше пред членовите на Надзорниот Одбор.

Во текот на 2022 година одржани се 11 седници на Надзорниот Одбор на кој се разгледани и усвоени Одлуки за одобрување на работењето на управниот Одбор на АД МЕПСО. Не се констатирани неправилности во работењето и ниту една одлука на Управниот Одбор не е оспорена и вратена на разгледување.

На текот на 2022 год. извршени се перонални промени во составот на Управниот Одбор.

На 42-та седница одржана на 09.05.2022 година, Надзорниот Одбор донесе Одлука за отповикување на Ева Шуклева од функцијата член на Управниот Одбор која ја извршуваше функцијата Заменик на Генерален Директор. На нејзино место назначен е Никола Рилак.

Извршена е проверка на спроведените постапки при што е утврдено дека истите се водени согласно законските нормативи и во нивната реализација не се забележани неправилности. Во контекст на членот 72 став 2 и 3 од Законот за енергетика, констатирано е дека новоизбраниот член на Управниот Одбор во целост ги исполнува условите за независност и неспоивост на вршењето на функцијата со други сродни функции.

Новоизбраниот член на Управниот Одбор во законскиот рок достави потпишана нотарски заверена изјава и тоа:

- Изјава дека не е член на орган на управување, односно на орган на надзор, односно вработен во друштво кое што врши производство на електрична енергија и/или природен гас, како и трговија и снабдување со електрична енергија и/или природен гас или во друштво кое што има можност за директно или индиректно влијание врз одлучувањето во тоа друштво.

- Изјава дека во постапка за донесување на одлуки согласно закон, не бара ниту прифаќа упатства или насоки од Владата или друг државен орган, освен во случаите утврдени со Законот за енергетика.

Согласно член 74 став 9 од Законот за енергетика и член 35-г став 6 од Статутот на АД МЕПСО, Службеникот за усогласеност, со допис бр. 13-6582 од 29.11.2022 година до Регулаторна комисија за енергетика ги достави Годишната инвестициона програма во 2023 година на АД МЕПСО и Годишниот план за останати потреби на набавки во 2023 година на АД МЕПСО документи, усвоени од страна на Управниот Одбор и доставени на одобрување до Надзорниот Одбор на АД МЕПСО – Скопје.

3.3 Овозможување на транспарентен, објективен и недискриминаторен однос кон корисници на електропреносниот систем од страна на АД МЕПСО Скопје

Во рамките на своите надлежности и законски обврски, АД МЕПСО е должен во своето работење да постапува во согласност со Законот за енергетика на начин што ќе обезбеди транспарентност, објективност и недискриминаторски пристап кон сите корисници на електропреносниот систем, преку следните активности и процеси: Планирање и развој на електропреносната мрежа преку изградба на нови и надградба на постојани интерконективни водови, транспарентност во набавката на електрична енергија за покривање на сопствените загуби, набавка на системски услуги за балансирање и други активности и процеси.

Што се однесува до евентуалните отворени прашања во однос на номинациите, од страна на Подружницата Оператор на Преносната мрежа добиени се информации дека во 2022 година не се забележани отворени прашања во однос на номинациите и не е регистрирано ниту едно одбивањето на физички трансакции на учесници на пазарот на електрична енергија.

Во 2022 година АД МЕПСО нема барања односно отворени предмети од страна на Комисијата за заштита на конкуренцијата на Република Северна Македонија.

3.4 Следење на работата на службата за приклучоци

Имајќи ја во предвид обврската за обезбедување на транспарентност, објективност и недискриминаторски пристап кон сите корисници на електропреносниот систем, а согласно член 78 став 2 алинеја 6 од Законот за енергетика, Операторот на електропреносниот систем е должен во согласност со законот и прописите и правилата донесени согласно овој закон да ги приклучи на електропреносната мрежа производителите, потрошувачите и операторот на електродистрибутивниот систем.

Согласно оваа обврска, во 2022 година се процесирани 40 нови барања за приклучување на преносната мрежа и тоа:

Потрошувачи на преносна мрежа

1. Приклучок на Македонски железници вдоль коридор 8.

Складирање на електрична енергија

1. Приклучок на складирање на електрична енергија Куманово (80 MW).

Ветерни електрични централи - вкупна потенцијална инсталирана моќност 541.6 MWp

1. ВЕЦ Кичево (35 MW).
2. ВЕЦ Прилеп (47,2 MW) – стратешки инвеститор.
3. ВЕЦ Казандол (59,4 MW).
4. ВЕЦ Штип (400 MW) и Складирање на ЕЕ (батерии (40MW)).

Фотонапонски електрични централи - вкупна потенцијална инсталирана моќност 3.686 MWp.

1. ФЕЦ Арматуш (29 MW).
2. ФЕЦ Гнеотино (29 MW).
3. ФЕЦ Пелагонија (63 MW).

4. ФЕЦ Добромири (30 MW).
5. ФЕЦ Долни Балван (85 MW) - стратешки инвеститор
6. ФЕЦ Свети Николе (130 MW).
7. ФЕЦ Пробиштип (35 MW).
8. ФЕЦ Чашица (30 MW).
9. ФЕЦ Сушево 1 (100 MW).
10. ФЕЦ Сушица (40 MW).
11. ФЕЦ Копаница (120 MW).
12. ФЕЦ Пехчево (70 MW) – стратешки инвеститор
13. ФЕЦ Убого (600 MW).
14. ФЕЦ Сушево 2 (30 MW)
15. ФЕЦ Сушево ГИМ (50 MW).
16. ФЕЦ Нова Брезница (391 MW).
17. ФЕЦ Димонце (40 MW).
18. ФЕЦ Бучиште (35 MW).
19. ФЕЦ Бања (25 MW).
20. ФЕЦ Готен (80 MW).
21. ФЕЦ Извор (400 MW).
22. ФЕЦ Балдовенци (138 MW) – стратешки инвеститор.
23. ФЕЦ Слатина (75 MW).
24. ФЕЦ Куманово 1 (100 MW).
25. ФЕЦ Куманово 2 (100 MW).
26. ФЕЦ Новаци 2 (30 MW).
27. ФЕЦ Пробиштип 2 (300 MW).
28. ФЕЦ Мегленци (261 MW).
29. ФЕЦ и Биогаз Бистренци (20.8 MW).
30. ФЕЦ Струмица (126 MW).
31. ФЕЦ Арматуш 2 (30 MW).
32. ФЕЦ Стругово (24 MW).
33. ФЕЦ Бучим (29 MW).
34. ФЕЦ Гнеотино 2 (40 MW).

Во текот на 2022 година постапувано е по тековните барања за приклучок и тоа:

Потрошувачи на преносна мрежа

1. Приклучок на индустриска постројка ИГМ (27 MW).
2. Приклучок на рудник Пластица – Кратово (15 MW) .

Производители на електрична енергија

1. Измена на постоеен приклучок на ТЕ-ТО.

Ветерни електрични централи - вкупна потенцијална инсталирана моќност 726 MWp

1. ВЕЦ Демир Капија (Дрен) (44 MW) и ВЕЦ Дрен2 (10 MW).
2. ВЕЦ Копришница (40 MW) и ВЕЦ Петрово (40 MW).
3. ВЕЦ Крушево (20 MW) и ФЕЦ Крушево (8 MW).
4. ВЕЦ Рамно (50 MW).
5. ВЕЦ Дојран 1 (50 MW).
6. ВЕЦ Дојран 2 (50 MW).
7. ВЕЦ Вирови (414 MW) – стратешки М.

Фотонапонски електрични централи - вкупна потенцијална инсталирана моќност 1.872 MWp

1. ФЕЦ Осломеј 3а (50 MW) (ЈПП со ЕСМ).
2. ФЕЦ Осломеј 3б (50 MW) (ЈПП со ЕСМ).
3. ФЕЦ Битола 2 (60 MW) и ФЕЦ Битола 3 (100MW).
4. ФЕЦ Брод Гнеотино (100MW).

5. ФЕЦ ОКТА (12MW) (измена на постоен приклучок).
6. ФЕЦ Ерџелија (80 MW) (стратешки инвеститор).
7. ФЕЦ Новаци (50 MW).
8. ФЕЦ Долнени (400 MW).
9. ФЕЦ Три чешми Штип (80 MW).
10. ФЕЦ Дуброво ИГМ (80 MW).
11. ФЕЦ Скандалци (450 MW)
12. ФЕЦ Стипион - стратешки инвеститор (360 MW)

Во 2022 година во завршна фаза за приклучување на мрежа се и:

1. Приклучок на леарницата КРАНФИЛД ФАУНДРИ (40 MW).
2. Приклучок на ВЕЦ Богданци (37 MW).
3. Приклучок на ВЕЦ Богословец (36 MW).
4. Приклучок на втор ТР во ТС Овче Поле (25 MW ФЕЦ)

3.5 Координација и соработка со други оператори на електропреносни системи и учество во работата на регионални и меѓународни организации.

Во рамките на своите надлежности, согласно точка 4, став 1 алинеја 4 од Програмата за усогласеност, Службеникот за усогласеност ги следеше и редовно беше информиран за активностите во насока на координација и соработка на МЕПСО АД со другите оператори како и учество во работата на регионалните и меѓународни организации.

Своите активности во меѓународни организации и здруженија МЕПСО ги реализира преку активното учество во работните и регионалните групи како и во комитетите на ENTSO-E, Европската Енергетска Заедница, СММ контролниот блок и др.

Вработените во Одделот за управување со ЕЕС, активно учествуваат во повеќе работни групи од меѓународен карактер. Работата во овој Оддел тесно е поврзана со користење на европската регулатива, членството во ENTSO-E и соседните Систем Оператори.

Дел од состаноците се реализирани со директно присуство, а дел од нив се одржани online.

ENTSO-E, Европската мрежа на Преносните Систем Оператори, е составена од 42 Систем Оператори за пренос на електрична енергија (ТСО) од 35 земји од цела Европа. Членовите на ENTSO-E имаат за цел воспоставување на либерализиран пазар на енергија и обезбедување на негово оптимално функционирање и интеграција на обновливи извори на енергија во енергетскиот систем на Европа. ENTSO-E е посветена да развие најсоодветни методологии во врска со развојот електроенергетскиот систем, истовремено одржувајќи ја безбедноста на снабдувањето. Иновациите, пристапот заснован на пазарот, фокусот врз клиентите, фокусот на засегнатите страни, безбедноста на снабдувањето, флексибилноста и регионалната соработка се клучни за агендата на ENTSO-E.

Работата на ENTSO-E е организирана во четири комитети, кои се состојат од повеќе работни и регионални групи во кои членуваат вработените од Одделот за управување со ЕЕС:

1. Комитет за управување на системот (System Operations Committee)
2. Комитет за пазарните функции на системот (Market Committee)
3. Комитет за развој на системот (System Development Committee)
4. Комитет за истражување и иновации (Research Development & Innovation Committee)

3.6 Следење на работата на Управниот Одбор

Состојбата во АД МЕПСО, како и во целиот енергетскиот сектор во Република Северна Македонија во текот на 2022 година беше исклучително сложена. Повеќе причини доведоа до ваквата состојба, почнувајќи од јули 2021 година па до денес. Цената на електричната енергија на европските берзи неочекувано и енормно се зголеми што неповолно влијае како на работењето на АД МЕПСО така и на останатите чинители на енергетскиот сектор во државата. Во таа насока, раководството на АД МЕСПО беше доследно во спроведувањето на насоките и препораките од Владата на РСМ.

Во насока на следење на реализацијата на сите процеси, Службеникот за усогласеност преку секојдневно следење на работењето на сите структури на Компанијата, спроведе анализа на актите и документите кои беа носени од Управниот одбор, активно вклучувајќи се во нивното носење со свои сугестии и забелешки. Констатирано е дека при носењето на сите акти и документи е почитувано начелото на транспарентност и независност во нивното носење и притоа не се констатирани значителни отстапувања во спроведувањето на Програмата за усогласеност. Имајќи во предвид дека согласно утврдената практика во соработката со Управниот Одбор, Службеникот за усогласеност присуствуваше на сите седници на Управниот Одбор и сите негови забелешки и насоки во однос на работењето, како и мерки за идно постапување се разгледувани и вклопувани во конечните документи и одлуки донесени од нивна страна.

И покрај тешкотиите во работењето предизвикани од глобалната енергетска криза, Управниот Одбор успеа да ја задржи својата функционалност во текот на целата година. Во текот на 2022 година одржани се 38 седници на Управниот Одбор. Службеникот за усогласеност присуствуваше на сите седници и даваше активен придонес во работењето во делот на своите надлежности. Може да се констатира дека сите тие седници се спроведени и водени во согласност со процедурите и дека не се забележани неправилности во работењето во однос на независноста во работењето и одлучувањето, при што се разгледувани и одобрувани документи и одлуки важни за работењето на Друштвото, при што би ги издвоиле позначајните:

Разгледан е и усвоен Годишниот план за работа за 2023 година на АД МЕПСО доставен од Кабинетот на Генералниот Директор со допис со арх.бр.02-103 од 10.01.2022 година.

Управниот Одбор го разгледа и усвои Планот за јавни набавки за 2022 година на АД МЕПСО доставен со допис со арх.бр. 11-381 од 24.01.2022 година.

Усвоен е Годишниот финансиски извештај за работењето на АД МЕПСО за 2021 година, доставен со арх.бр.05-1224 од 28.02.2022 год. Се задолжува Секторот за финансиски работи истиот да го достави на разгледување и одобрување до Надзорниот Одбор на Друштвото.

Усвоена е Годишната сметка за остварените производно-финансиски резултати за 2021 година на АД МЕПСО со архивски број 05-1215 од 28.02.2022 год. со следниот финансиски резултат:

- Вкупен приход	8.134.448.011,00	денари
- Вкупни расходи	7.958.231.735,00	денари
- Добивка пред оданочување	176.216.276,00	денари
- Данок од добивка	118.198.875,00	денари
- Добивка по оданочување	58.017.401,00	денари

Се задолжи Секторот за финансиски работи Годишната сметка да ја достави на разгледување и одобрување до Надзорниот Одбор на Друштвото.

Управниот Одбор донесе Одлука за распоредување на добивката по Годишната сметка за 2021 година на АД МЕПСО со архивски број 05-1215 од 28.02.2022 год. со следната намена:

- Добивка пред оданочување	176.216.276,00	денари
- Данок од добивка	118.198.875,00	денари
- Добивка по оданочување	58.017.401,00	денари
- Задолжителна општа резерва	2.900.870,00	денари
5% од нето добивка		
- Акумулирана добивка	55.116.531,00	денари

Управниот Одбор на АД МЕПСО постапувајќи согласно насоките од точка 76 од Извадокот од Нацрт-записникот од Дваесет и осмата седница на Владата на РСМакедонија одржана на 15.03.2022 годин, во насока на намалување на трошоците донесе Антикризни мерки за рационализација на трошоците во АД МЕПСО.

Со одлука на Управниот Одбор бр.05-3117 од 30.05.2022 година, Операторот на електро-преносниот систем на Република Северна Македонија, Акционерско друштво за пренос на електрична енергија и управување со електроенергетскиот систем, во државна сопственост, Скопје како носител на лиценцата за пренос на електрична енергија одобрува:

- Регулиран максимален приход за 2022 година од 4.083.273.023,00 денари
- Регулирана просечна тарифа за вршење на регулирана дејност пренос на електрична енергија за 2022 година од 0,5744 денари за пренесен киловатчас електрична енергија, за планирани пренесени количини на електрична енергија од 7.109.212.000 kWh.

Управниот Одбор донесе Одлука за усвојување на Извештаите од независните ревизори, Ревизорската куќа А&БА Гроуп ДООЕЛ, Скопје за финансиското работење на АД МЕПСО, во деловната 2021 година, заведени под архивски број 05-2727 на 12.05.2022 година и тоа:

- Посебни финансиски извештаи и Извештај на независниот ревизор на АД МЕПСО со состојба на ден 31.12.2021 година и
- Консолидиран финансиски извештај и Извештај на независниот ревизор на АД МЕПСО со состојба на ден 31.12.2021 година.

Дадено е задолжение на Секторот за финансиски работи извештаите да ги достави на разгледување и одобрување до Надзорниот Одбор на Друштвото, како и да подготви редуциран Извештај во писмена форма кој произлегува од Извештајот на Ревизорската куќа А&БА Гроуп ДООЕЛ.

Управниот Одбор на АД МЕПСО ја разгледа и усвои документацијата за стандардизирање на ИТ сервис менаџирање изработена согласно меѓународните стандарди за ИТ услуги, информациска безбедност, управување со ризици и деловен континуитет како и согласно Информацијата за ИТ стандарди во државните институции (политики, процедури, правила и сл.) доставена од Секторот за ИТ и ТК со допис со арх.бр. 08-4927 од 14.09.2022 година.

Управниот Одбор на АД МЕПСО ја разгледа и усвои документацијата за воведување на (Cyber Security) регулатива 2016/1148 ЕУ директива и стратегијата за 2022-2024 година на АД МЕПСО, изработена согласно меѓународните стандарди за ИТ услуги, информациска безбедност, управување со ризици и деловен континуитет доставена од Секторот за ИТ и ТК со допис со арх.бр. 08-4926 од 14.09.2022 година.

Управниот Одбор на АД МЕПСО го разгледа и усвои Финанскиот План на АД МЕПСО за 2023 година, заведен со арх.бр.05-6482 од 23.11.2022 година.

Управниот Одбор на АД МЕПСО ја разгледа и усвои Предлог-Годишната инвестициона програма на Друштвото за 2023 година, доставена со арх.бр.11-6431 од 21.11.2022 година.

Управниот Одбор на АД МЕПСО ја разгледа и усвои Предлог-инвестиционата програма на Друштвото за периодот 2024-2027 година, доставена со арх.бр.11-6432 од 21.11.2022 година.

Управниот Одбор на АД МЕПСО го разгледа и усвои Годишниот план за останати потреби на набавки на АД МЕПСО за 2023, доставен со арх.бр.11-6429 од 21.11.2022 година.

Управниот Одбор на АД МЕПСО го разгледа и усвои предложениот План за останати потреби на набавки на АД МЕПСО за 2024-2025, доставен со арх.бр.11-6430 од 21.11.2022 година.

Управниот Одбор на АД МЕПСО го разгледа и усвои документот “Долгорочни прогнози за потребите на електрична енергија и моќност – 2022” доставен од Одделот за инвестиции и развој со допис со арх.бр.11-6222 од 15.11.2022 година.

Управниот Одбор го разгледа и усвои Планот за развој на електропреносниот систем за период 2023-2032 година, доставен од Одделот за инвестиции и развој со допис со арх.бр.11-6222 од 15.11.20221 година.

Управниот Одбор го разгледа и усвои Годишниот План за работа на АД МЕПСО за 2023 година, доставен со допис бр.02-6920 од 14.12.2022 година.

Управниот Одбор го разгледа и усвои Плант за јавни набавки за 2023 година, доставен со допис со арх.бр. 11-6818 од 09.12.2022 година.

Со одлука на Управниот Одбор бр.02-7049 од 21.12.2021 година, Операторот на електропреносниот систем на Република Северна Македонија, Акционерско друштво за пренос на електрична енергија и управување со електроенергетскиот систем, во државна сопственост, Скопје како носител на лиценцата за пренос на електрична енергија одобрува:

- Регулиран максимален приход за 2022 година од 2.987.852.505,00 денари
- Регулирана просечна тарифа за вршење на регулирана дејност пренос на електрична енергија за 2023 година од 0,4421 денари за пренесен киловатчас за планираните пренесени количини од 6.758.700.000 kWh електрична енергија.

3.7 Енергетска криза – состојби и мерки

Од Јули 2021 година, поради порастот на цените на електричната енергија на референтните берзи во регионот и сè поголемото неоправдано користење на системските резерви за покривање на необезбедените количини од страна на снабдувачите, електроенергетската состојба во Република Северна Македонија стана неповолна. Сето ова се случи во услови на исклучително ниско ниво на акумулациите на хидроелектраните и проблеми во производствените капацитети на јаглен во ТЕ Битола и ТЕ Осломеј.

Поради енормното зголемување на цените на електричната енергија на некој од снабдувачите им беа прекинати билатералните договори, односно им беше прекината/ намалена набавката на електрична енергија од отворениот пазар што резултираше со користење на системските резерви, односно балансната енергија на АД МЕПСО, но и недозволено превземање на електрична енергија од европската интерконективна мрежа. Ова доведе до големи и недозволените отстапувања на контролната област на АД МЕПСО.

Поради огромните отстапувања на балансно одговорните страни (БОС), АД МЕПСО неколку пати беше опоменат од страна на Координаторот на СММ Блок, како и од надлежните диспечерски центри во Европа, со барање отстапувањата од нашата контролна област да се сведат во дозволените рамки. Како резултат на овие несакани отстапувања кон електроенергетскиот систем на Европа, согласно FSKAR механизмот, АД МЕПСО плати значителни финансиски средства кон ENTSO-E.

Високите износи на несаканите отстапувања ги зголемија трошоците на АД МЕПСО кон европскиот електроенергетски систем. Од друга страна пак АД МЕПСО се соочи со проблеми со наплата на побарувањата на дел од БОС кои ја користеа балансната енергија за снабдување на своите потрошувачи.

Од погоре изнесените причини Владата на Република Северна Македонија прогласи кризна електроенергетска состојба во државата. Согласно Уредбата за прогласување на кризна електроенергетска состојба беа превземени низа мерки со кои се подобри функционирањето на електроенергетскиот систем. Но со започнувањето на воените дејствија во Украина, евидентирано е нарушување на снабдувањето со енергенс што не оди во полза на стабилизирање на електроенергетската состојба како во државата така и во регионот и ширироко.

Земајќи го предвид горенаведеното, а со цел да се избегне некоректна работа на систем операторите во претстојниот период, од страна на енергетската асоцијација на преносни систем оператори – ENTSO-E, беше организиран состанок во Виена, на кој беа присутни претставници на ENTSO-E и директори на ТСО-ата во регионот, на кој меѓудругото беше разгледана моменталната и идната електроенергетска состојба на системите од регионот и Европа.

На состанокот беше нагласено дека во наредниот период, со цел да не се доведе во опасност стабилноста на целиот електроенергетски систем на Европа, нема да се дозволи никаква толеранција на отстапувањата на ТСО-ата од предвидените планови. Тоа значи дека сите ТСО-а треба да ги превземат сите активности за обезбедување на потребните системски резерви неопходни за управување на своите електроенергетски системи и да обезбедат задоволување на адекватноста на системите.

Во оваа насока, АД МЕПСО во изминатата година предлагаше сите енергетски чинители во државата да направат соодветни планови за производство/потрошувачка на електрична енергија според кој реално ќе биде обезбедена адекватноста на нашиот електроенергетски систем во претстојниот период, односно потрошувачката да биде задоволена со производство /увоз на електрична енергија. Земајќи ги предвид последиците предизвикани од војната во Украина во делот на можност за набавка на енергенс (гас, мазут, јаглен), како и актуелната состојба со нивото на акумулациите, се зголемува неопходноста од навремено започнување на постапките за да се обезбедат потребните ресурси со цел да се оствари што поголем процент на домашно производство на електрична енергија. За електричната енергија која нема да може да се произведе во нашата земја потребно е навремено склучување на договори за увоз на истата. Со наведените планови и активности, покрај другото ќе бидат обезбедени и системските резерви.

Истотака во изминатата година се превземаа сите неопходни мерки во насока на тоа Балансно одговорните страни редовно да ги доставуваат своите планови согласно потпишаните билатерални договори, т.е БОС од отворениот пазар да обезбедат доволно енергија за своите клиенти.

Во изминатата година АД МЕПСО континуирано ја следеше состојбата на енергетскиот сектор во државата, регионот и Европа и согласно податоците со кои располага и во рамките на своите надлежности доколку процени дека се можни нарушувања во однос на движењето на цените на берзите во регионот, начинот на номинирање од страна на поедини снабдувачи, движењето на нивото на акумулациите и производството на електрична енергија од термо базата и користењето на системските резерви, навремено доставуваше информации до надлежните институции.

За таа цел АД МЕПСО предлагаше одржување редовни состаноци со енергетските компании и РКЕ, заедно со претставниците на Владата на РСМакедонија, Министерството за транспорт и врски и Министерството за економија како би можело навреме да се превенираат евентуални пореметувања во електроенергетскиот сектор на нашата држава.

Согласно законските обврски, а со цел да се обезбеди сигурен и непречен пренос на електрична енергија посебно за зимскиот период, АД МЕПСО ги презема сите неопходни активности меѓу кои:

- Навремено ги заврши сите предвидени ремонтно-ревизиони активности и целосно ја подготви и стави во функција електропреносната мрежа со цел овозможување на вршење на енергетската дејност пренос на електрична енергија и управување со електропреносниот систем за зимскиот период.
- Го стави максималниот расположив капацитет на интерконективните водови на располагање на учесниците на пазарот и навремено ги спроведе сите планирани аукции за алокација на расположиви прекугранични преносни капацитети со што се овозможува увоз-извоз или транзит на ЕЕ низ нашиот ЕЕС.
- Организира аукции на системски услуги со цел обезбедување на потребните капацитети на балансна енергија за 2022 година согласно Планот за набавка на системски услуги. Исто така, во случај на недостаток од балансни услуги на домашниот пазар, побаруваше дополнување на потребните количини од регионалниот пазар. Потпишан е договор за размена на балансна енергија на регионален пазар.
- Ги обезбеди потребните количини на ЕЕ за покривање на загубите во преносната мрежа за 2022 и 2023 година.

АД МЕПСО според информациите со кои располага, изработи предлог Електроенергетски биланс за 2023 година и Извештај за проценка на стабилноста на ЕЕС за 2023 година. Извештајот е изработен врз основа на спроведени анализи на адекватноста на ЕЕС (анализа на задоволување на потрошувачката со производство/увоз на електрична енергија) и анализа за сигурноста на ЕЕС.

3.8 Соработка со Службата за Оперативен контролинг, план и анализа и Службата за внатрешна ревизија

Во рамките на своите овластувања и согласно одредбите од Правилникот за работењето, овластувањата, правата и обврските на Службеникот за усогласеност, во својата работа и редовни активности во 2022 година Службеникот за усогласеност посебен акцент стави на комуникацијата и соработката со Службата за Оперативен контролинг, план и анализа, Службата за внатрешна ревизија и Службата за стратешко планирање и развојни анализи.

3.8.1 Соработка со Службата за оперативен контролинг, план и анализа

Во текот на 2022 година, до Службата за оперативен контролинг, план и анализа, подружниците/секторите постапувајќи по Планот за јавни набавки за 2022 на АД МЕПСО, доставија 105 Барања за започнување на постапки за јавни набавки од вкупно планирани 209.

Службата за оперативен контролинг, план и анализа врши редовно следење на постапките за Јавни набавки, по доставени барања за јавна набавка во 2022 година во координација со Одделот за комерцијални работи.

Исто така, во текот на 2022 година, Службата за оперативен контролинг, план и анализа изработи преглед на реализација на Годишната инвестициона програма (ГИП) за 2022 година и на Годишниот план за останати потреби (ОПН) за 2022 година за секој квартал од 2022 година, збиен Рекапитулар за истите (ГИП и ОПН), како и Извештај за реализација на активностите на АД МЕПСО.

Во текот на 2022 година, Службата за оперативен контролинг, план и анализа, согласно своите надлежности редовно ја следеше реализацијата на Годишната инвестициона програма, Планот за останати потреби и Планот за јавни набавки на АД МЕПСО за 2022 година.

Согласно тековните потреби на подружниците и секторите и врз основа на доставените барања беа реализирани вкупно 48 барања за пренамена на средства. Истите се евидентирани во Базата за евиденција на изготвени барања за пренамена (измени и дополнување). По донесувањето на Одлуки за пренамена на средства од страна на Управниот Одбор на АД МЕПСО, Годишната инвестициона програма, Планот за останати потреби и Планот за јавни набавки на АД МЕПСО за тековната 2022 година, се ажурирани.

Службата за оперативен контролинг редовно изготвуваше квартални, годишни извештаи и план за работењето на АД МЕПСО ги доставуваше на разгледување и усвојување до Управниот одбор на АД МЕПСО.

- Изработена е Предлог Годишната инвестициона програма за 2023 година и доставена до УО со архивски број 11-6431 од 21.11.2022 година.
Управниот одбор на АД МЕПСО ја разгледа и одобри со Одлука со архивски број година 02-6489/3 од 24.11.2022 година.
- Изработена е Предлог Инвестициона програма за период 2024-2027 година и доставена до УО со архивски број 11-6432 од 21.11.2022 година.
Управниот одбор на АД МЕПСО ја разгледа и одобри со Одлука со архивски број 02-6489/4 од 24.11.2022 година.
- Изработен е Предлог Годишниот план за останати потреби на набавки во 2022 година и доставен до УО со архивски број 11-6429 од 21.11.2022 година.
Управниот одбор на АД МЕПСО го разгледа и одобри со Одлука со архивски број 02-6489/5 од 24.11.2022 година.
- Изработен е Предлог Планот за останати потреби на набавки во 2023-2024 година на АД МЕПСО и доставен до УО со архивски број 11-6430 од 21.11.2022 година.
Управниот одбор на АД МЕПСО го разгледа и одобри со Одлука со архивски број 02-6489/6 од 24.11.2022 година.

Службата за оперативен контролинг, план и анализа учествуваше во изготвувањето на материјалите поврзани со Барањето за определување на регулиран максимален приход и регулирани просечни тарифи за регулираната дејност пренос на електрична енергија кои беа доставени до Регулаторната комисија за енергетика и водни услуги.

Службата за оперативен контролинг изработи неколку извештаи кои беа доставени до Владата на Република Северна Македонија и Министерството за транспорт и врски кои се однесуваа на тековната финансиска ситуација и ликвидноста на АД МЕПСО.

Во вториот квартал во 2022 година, во врска со спроведувањето на антиктивните/ рестриктивни мерки во насока на намалување и рационализација на трошоците во АД МЕПСО заради енергетската криза во земјата, Службата за оперативен контролинг, на барање на Генералниот директор изготви четири детални анализи и тоа:

- анализа на трошоци за исплатени дневници по основ на службени патувања во земјата и странство за периодот 2020, 2021 и јануари-мај 2022 година,
- анализа на трошоци за потрошено гориво за службени возила на ниво на АД МЕПСО за период 2021и јануари-мај 2022 година и
- анализа на вкупните трошоци (конто 4) по месеци од Бруто билансот, за 2021 година и за период јануари-мај 2022 година.

Во третиот квартал во 2022 година, согласно спроведувањето на антиктивните/ рестриктивни мерки во насока на намалување и рационализација на трошоците во АД МЕРСО заради енергетската криза во земјата, Службата за оперативен контролинг, на барање на Генералниот директор, изготви детална анализа и пресметки за потрошена електрична енергија за сопствени потреби на АД МЕРСО, потрошувачката на ЕЕ по трошковни места, како и за остварените заштеди на финансиски средства на АД МЕРСО.

3.8.2 Соработка со Службата за стратешко планирање и развојни анализи

Службата за стратешко планирање и развојни анализи во текот на 2022 година, во рамките на своите надлежности работеше на следните документи:

- Долгорочни прогнози за потребите на електрична енергија и моќност – 2021.
- План за развој на електропреносниот систем за период 2022 – 2031.
 - o РКЕ ги одобри документите на 21.04.2022 година. Според законската обврска, документите се објавени на интернет страницата на МЕРСО.
- Податоци во врска со спроведени проекти и активности за остварување на заштеди на енергија во 2021 година.
 - o Документот е подготвен во соработка со Службата за квалитет, животна средина и стандардизација и испратен до Агенција за енергетика.
- Долгорочни прогнози за потребите на електрична енергија и моќност – 2022.
 - o Нацрт верзија на документот е изработена и пратена на одобрување до УО на МЕРСО на 15.11.2022. УО го одобри документот на 24.11.2022 и документот е објавен на интернет страницата на МЕРСО.
- План за развој на електропреносниот систем за период 2023 – 2032.
 - o Нацрт верзија на документот е изработена и пратена на одобрување до УО на МЕРСО на 15.11.2022. УО го одобри документот на 24.11.2022. Документот е пратен до РКЕ на 02.12.2022. Следи одобрување од страна на РКЕ и објавување на интернет страницата на МЕРСО.
- Анализите за одделни приклучоци на корисници на преносна мрежа, како дел од Студиите за приклучување на преносна мрежа, се дел од извештајот на Службата за приклучоци.

4 Начин на следење на Програмата за усогласеност, препораки и мерки за идно постапување

Имајќи ја предвид сложената состојба предизвикана од интензивната енергетска криза која имаше силен импакт врз работењето на Компанијата, сите структури во АД МЕПСО во 2022 година се стремее кон исполнување на обврската за обезбедување на технички и други услови за примена на Програмата за усогласеност и за запознавање на вработените со одредбите од Програмата.

Сите вработени во АД МЕПСО, на чело со раководството, во текот на 2022 година во своето работење покажаа посветеност кон почитувањето на правилата на однесување предвидени со Програмата за усогласеност. Ставањето на располагање на бараните податоци на Службеникот за усогласеност се одвиваше без проблеми. На секое барање за достава на податоци и информации се одговараше во назначениот рок, при што податоците се доставувани по електронски пат или непосредно со предавање на потребната документација.

4.1 Едукација и обука на вработените од страна на Службеникот за усогласеност

АД МЕПСО ги превзема сите потребни активности за запознавање на сите вработени со одредбите на Програмата за усогласеност и генерално сите вработени се веќе запознаени со истата, како и со обврските кои од неа произлегуваат, преку официјалната интернет страна на компанијата, како и преку огласните табли во објектите.

Програмата за едукација која Службеникот за усогласеност ја подготви во соработка со Одделот за човечки ресурси е во завршна фаза на реализација. Целта на оваа програма е да ги запознае вработените со начините за примена на позитивните законски прописи, запознавање со политиките на компанијата, споделување на искуства во областа на транспарентноста, независноста, управувањето со ризици, интегритетот и професионалната етика, како и организирање на работилници за тимска работа и за реализација на Програмата за усогласеност. Во зависност од секојдневната динамика на редовни обврски на вработените и од карактерот и спецификите на работните места, Службеникот за усогласеност се трудеше во секојдневните контакти со структурите на сите нивоа на Компанијата да ги презентира и појаснува одредбите на Програмата и да работи на нивно спроведување.

4.2 Комуникациски канали

Заради добивање на информации за спроведување на обврските кои произлегуваат од Програмата за усогласеност, функционира воспоставениот комуникациски канал помеѓу Службеникот за усогласеност и вработените во АД МЕПСО од една и корисниците на услугите од друга страна. Целта на оваа комуникација е да овозможи Службеникот за усогласеност да добива информации за настани поврзани со неетички и илегални активности (како конфликт на интереси, истекување на комерцијално осетливи информации, нееднаков третман на корисниците, неусогласеност со Програмата и слично) а во исто време заштита на интегритетот и идентитетот на личноста која ја доставува информацијата.

Во насока на спроведување на комуникацијата помеѓу засегнатите страни, на компанијата интернет страна е поставен посебен линк за Програмата за усогласеност, каде ќе може да се пристапи до сета потребна документација поврзана со спроведувањето на Програмата за усогласеност.

<https://www.mepso.com.mk/index.php/mk/doma/usoglasenost/programa>

Освен информативниот карактер, на линкот има можност да се пристапи до Формулар на кој секој заинтересиран ќе може да достави информации кои го засегаат спроведувањето на

Програмата, да прикачи скениран документ или фотографија, и сето тоа по негов избор анонимно.

<https://www.mepso.com.mk/index.php/mk/doma/usoglasenost/nepravilnosti>

Согласно одредбите од глава 6 од Програмата за усогласеност, секој член на УО, НО или вработен во АД МЕПСО е должен, доколку дојде до сознанија или на било кој начин воочи ваков тип на однесување, истото да го пријави како коруптивно однесување. За таа цел, а согласно одредбите од Законот за заштита на укажувачи, Службеникот за усогласеност аплицираше и доби безбедносен сертификат “строго доверливо“ како услов за поседување и обработување на класифицирани информации и нивно соодветно процесирање до надлежните институции.

4.3 Оценки, наоди и препораки

Како резултат на тектонските пореметувања во енергетскиот сектор, предизвикани пред сè од воениот конфликт во Украина, санкциите кои Европската Унија ги наметна кон Русија и политиката на користење на енергенсите, пред сè гасот како “оружје“ во конфликтот од страна на Русија, во сплет со политиката на ЕУ за наметнување на зелените сценарија и воведување на т.н. карбон такси, цената на електричната енергија на Европскиот пазар достигна рекордно виски вредности. Освен негативните ефекти кои се рефлектираа во секојдневното работење на компаниите од енергетскиот сектор, но и на домаќинствата и компаниите во целост, оваа тенденција резултираше и со еден друг ефект: интензивно зголемување на интересот за инвестирање во изградба на енергетски капацитети за производство на електрична енергија од обновливи извори, пред сè на фотоволтаични и ветерни електрани.

АД МЕПСО, кое согласно Законот за енергетика е должно да ги приклучува сите производители со инсталиран капацитет над 10MWp на преносната мрежа, во текот на целата година беше буквално опсипано со интерес и барања за приклучување на нови корисници.

Согласно своите надлежности и обврските кои произлегуваат од Програмата за усогласеност, во насока на следење на обезбедувањето на транспарентност, објективност и недискриминаторски пристап кон сите корисници на електропреносниот систем, Службеникот за усогласеност редовно ја следеше работата на Одделението за приклучоци, и во таа насока даде неколку препораки до Управниот Одбор:

- Заради зголемениот интерес за приклучување на нови производни капацитети и можните ризици за нарушување на начелото на транспарентност, објективност и недискриминаторски пристап кон сите корисници на електропреносниот систем, препорачано е Управниот Одбор да ја превземе контролата на целиот процес, сите апликации да се проследуваат до Управниот Одбор и истиот да ја следи динамиката на активностите во процесот на приклучување. Одделението за приклучоци би требало на редовна основа да известува за статусот на секоја поединечна Апликација.
- Истовремено, заради зголемување на ефикасноста, потребно е да се превземат мерки за кадровско доекипирање и засилување на Одделението за приклучоци.
- Во постапката на комуникација со клиентите и потенцијални инвеститори, строго да се внимава на почитување на одредбите од Мрежните правила на АД МЕПСО, со почитување на принципот “прв влезен-прв услужен“ и строго избегнување на сите облици на дискриминација и нетранспарентност.

Во контекст на енергетската криза, со донесување на Уредбата на Владата за прогласување на кризна енергетска состојба, Службеникот активно ги следеше состојбите и даваше свој забелешки и даде препораки во насока на надминување на состојбите:

- АД МЕПСО да иницира да се испита можноста за намалување или целосно укинување на ДДВ на електричната енергија во ограничен период до надминување на состојбите.
- Во комуникација со надлежните органи, постојано да се вршат интервенции кај јавните институции за редовно подмирување на обврските за плаќање на сметките за електрична енергија кај снабдувачите, како би се овозможило истите да ги подмируваат своите обврски кон АД МЕПСО.
- Да се воведат засилен мониторинг во работењето на Службите на АД МЕПСО, во процесот на регулирање на финансиските и правните обврски на Балансно одговорните страни, како би се избегнал секој можен ризик од субјективност во одлучувањето на вработените во надлежните компаниски служби.

Во доменот на секојдневното административно работење, одредени забелешки и сугестии беа давани од страна на Службеникот за усогласеност, со цел подобрување на ефикасноста во работењето. Потенцирано беше да се внимава во подготовка на точките на Дневен ред на седниците на Управниот Одбор да се избегне менување и додавање на одредени точки на самата седница, како и навремено доставување на материјалите, како би можеле членовите на УО да бидат благовремено информирани.

Во процесот на следење на конечно завршување на unbundling-от, т.е. организациско, материјално и финансиско раздвојување на компаниите од енергетскиот систем како дел од поранешното вертикално организирано Електростопанство, останува уште обврската за физичка поделба на дел од објектите, пред се трафостаници кои се сеуште во заедничко владеење. Во таа насока, Службеникот за усогласеност му препорача на УО да се иницира забрзување на овој процес, со избегнување на поделба на принципот на идеални половици. Потребно е секој објект поединечно да се анализира и согласно фактичката состојба и функционалност, да се предложи модел за секој објект посебно.

5 Заклучоци за Извештајот за 2022 година

Гледано во целина, изминатата 2022 година ќе остане запаметена како исклучително тешка за спроведување на редовните обврски на АД МЕПСО, како резултат на енергетската криза и сите последици кои од неа произлегоа. Може да се констатира дека и во такви услови, АД МЕПСО успешно ги спроведуваше своите активности што обезбеди стабилен и сигурен електропреносен систем.

Доследното применување на одредбите од Програмата потврдуваат дека АД МЕПСО се стреми кон недискриминаторски и транспарентен начин на работа. Сумирајќи ги ефектите од работењето во изминатата година, може да потенцирам дека сум задоволен од динамиката на имплементација на обврските кои произлегуваат од Програмата, имајќи ги во предвид условите наметнати од енергетската криза кои го диктираа работењето на Друштвото во 2022 година. Сите воочени забелешки се вградени во унапредување на работата и функционирањето на Офицерот за усогласеност.

5.1 Спроведување на мерките со кои се спречува дискриминација и нетранспарентност

Сите вработени, како и раководните структури на АД МЕПСО со своето однесување и работење покажаа дека се посветени на спроведување на сите мерки кои спречуваат дискриминаторско и нетранспарентно однесување, пропишани со Програмата за усогласеност. Се реагира на сите забелешки од корисниците согласно пропишаните процедури. Сите информации битни за корисниците на електропреносниот систем редовно и навремено се објавуваат на интернет страната на компанијата. Превземаме мерки за подобрување на организацијата со што се подобрува координацијата на активностите и се подига нивото на квалитетот на услугите кои се даваат на корисниците.

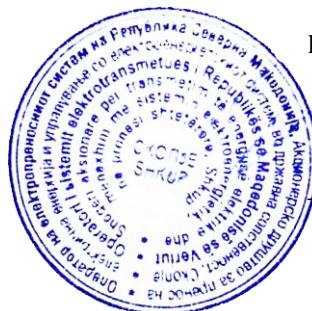
5.2 Почитување на правилата за однесување од страна на вработените

Може да се констатира дека одредбите од Програмата за усогласеност се спроведуваат од страна на вработените во АД МЕПСО при вршењето на редовните активности. Обврската за транспарентност во работењето, како и обврската за чување на комерцијално доверливи податоци се спроведуваат и не се забележани прекршувања на тие обврски.

5.3 Начин на следење на Програмата и известување

Операторот на електропреносниот систем на организиран и законски утврден начин го следи спроведувањето на Програмата за усогласеност. Со актот за систематизација дефинирана е функцијата на Службеникот за усогласеност. Неговите надлежности се специфицирани во Правилникот за работењето како и во Договорот за обезбедување на услуги од Службеникот за усогласеност. Службеникот за усогласеност во рамките на своите овластувања и обврски редовно го следи работењето на Управниот и Надзорниот одбор на Друштвото активно учествувајќи во носењето на сите поважни одлуки со свои забелешки и сугестии, при што соработката со структурите на Друштвото ги оценува на задоволително ниво.

Во Скопје
27.02.2023 година



М-р Александар Чеботарев
Службеник за усогласеност